

Prekenverkstedet

Den Norske Israelsmisjon

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

5. søndag i treenighetstiden - 9. juli 2017

Prekentekest: Jer 23,16-24

Lesetekst I: 1 Joh 4,1-6

Lesetekst II: Matt 7,15-20

Profetisk autoritet

Et krevende tema

Temaet rundt falske profeter og vranglære har alltid vært et krevende tema å forholde seg til. Det har skjedd mange ganger opp gjennom kirkehistorien, og skjer stadig, at mennesker og grupper en er uenig med har blitt anklaget og dømt ut for å være falske profeter og vranglærere. Misbruk av temaet er lett å belegge.

Det er ikke hver gang det oppstår en tolknings-uenighet rundt et bibelvers eller et tekstavsnitt som ord som "falsk profet" og "vranglærer" høver seg.

På den annen side bruker Bibelen ganske mye plass på tematikken rundt behovet for å holde fast på den sunne og rette tro og lære. Illegitime avvik var åpenbart et problem allerede tidlig i Israels historie og i de unge menighetene rundt Middelhavet som apostlene skrev brev til. Den faren er ikke redusert i dag, tvert om.

Fristelsen til at "tolkning" blir til "avvik"

Ingen av oss dødelige kommer unna at vi må tolke enhver tekst. Ingen av oss klarer å bare "lese som det står". Enhver leser bærer med seg forutsetninger og erfaringer som preger oss når vi skal lese en tekst, også enhver bibeltekst.

Samtidig framstår det for meg som helt åpenbart at dersom jurister og dommere hadde vært like frie i tolkningen av tekster de må forholde seg til, som det teologer ofte er i "tolkningen" av bibeltekster, så hadde rettssikkerheten havarert for lengst. Noen ganger er det slik at vi mennesker godt skjønner hva som står i en bibeltekst, men vi vil bare ikke akseptere det som står, og dermed kommer vi opp med en "tolkning" som er mer preget av våre egne synspunkter og preferanser enn det teksten saklig sett gir rom for. For å gi oss selv friheten til å ta Gud til inntekt for egne preferanser, er det nokså akseptert i kulturen vår å si at "vi må jo alle tolke" og så forventes det at alle respekterer at en tekst kan "tolkes" til å bety nesten hva som helst.

Akkurat den utfordringen er ikke ny, for også i det gamle Israel var der folk som profeterte uten å være sendt (Jer 23,21), og som helst ville forkynne positivt og oppmuntrende, i stedet for å bære fram det som var i "Herrens råd" (Jer 23,17-18). Vi snakker ofte i kulturen vår om behovet for å "følge hjertet vårt", men den type holdning får ikke akkurat ros fra Gud, for den fører til tomhet (Jer 23,16b).

Profetene, Jesus og apostlene var alle anstøtelige i forhold til de kulturene de levde i. Folk foraktet Jeremia (Jer 36,23-26; 38), folk syntes Jesus sa harde ord (Joh 6,66) og så og si alle apostlene fikk bøte med livet for forkynnelsen sin. Det burde da ikke være en overraskelse at etterfølgerne deres også forkynner et anstøtelig budskap inn i de(n) kulturen(e) de befinner seg. "Vår [moderne] tid" er langt fra så unik som mange i "vår [moderne] tid" helt uhistorisk hevder.

Autoritetsspørsmålet

Prekenteeksten fra Jeremia har autoritetsspørsmålet som grunnleggende spørsmål. Hvor henter disse profetene autoriteten sin fra? Fra Herren eller fra sine egne oppspinn og fantasier? Det er den samme spørsmålsstillingen som preger leseteksten fra 1 Johannesbrevet.

Langt viktigere enn hvilken biskop eller generalsekretær vi har som arbeidsgiver, er hvor autoriteten i det som forkynnes kommer fra. Kirkemøtevedtak, enten det slike som forbannet alt jødisk, eller slike som forandrer på læren om ekteskapet, har bare autoritet i den grad budskapet kommer fra Herren selv – ellers er vedtakene for oppspinn og falskneri å regne.

Avgi regnskap for Herren

Enhver profet og forkynner skal avlegge regnskap for Herren. Dette er tydelig i kapitlet prekenteeksten er hentet fra (Jer 23,12.15.30-32). Det er mulig at prekenteeksten hadde blitt for lang dersom en hadde begynt litt før og sluttet litt senere. Enten vi liker det eller ikke: Gud vil avkreve oss regnskap for hva vi gjorde med det vi fikk. Leseteeksten i Matteus 7 har dog med en rimelig brutal formulering om regnskap (v.19).

Guds mål og hensikt med frelsesplanen

Liker Gud å "plage folk" på denne måten? Prekenteeksten tar høyde for at ikke så rent lite av Guds plan og handlinger er uforståelige for oss mennesker, siden det ikke er før "i de siste dager" (Jer 23,20 – Bibel 2011 oversetter av en eller annen grunn "i dager som kommer") "dere [skal] forstå fullt ut". Så langt ser vi stykkevis og delt (1 Kor 13,12), men "i de siste dager" skal vi endelig forstå bedre hva Gud egentlig hele tiden arbeidet for.

I prekenteeksten står omvendelse omtalt som Guds hensikt (Jer 23,22). Et viktig poeng med profetforkynnelsen, og forkynnelsen i enhver kirke og bedehus, er nettopp at mennesker skal forandre sinn og praksis. Bibelsk forkynnelse handler om noe langt mer enn å gi "tros- og livshjelp". Gud vil ha forandring, hvor krevende det nå enn måtte være for oss stakkars mennesker hele tiden å forholde seg til en Gud som har andre og høyere ideal enn oss selv. Men innerst inne skjønner vi alle kanskje også at det er bra at Guds ideal er høyere enn det vi finner i land og samfunn rundt om på kloden.

Et annet viktig poeng i Guds plan, som ikke framgår av selve prekenteeksten, men vel av kapittel 23 i Jeremia, er at han skal samle Israels folk tilbake til landet sitt (Jer 23,3.8) og reise opp en ny David, Herren vår rettfærd (dvs Messias), slik at Juda kan bli frelst og Israel bo trygt (Jer 23,5-6). Gud har en restaurasjonsplan. Gud vil gjenreise folket sitt (og invitere alle hedningefolkene inn i denne oppreisningen - selv om det ikke står akkurat i dagens prekenteekst). Ubehaget som sann forkynnelse fra Herren skaper ved hele tiden å presse på for omvendelse, er å regne som "omstillingsprosesser" i Guds langsiktige plan.

Integritet hos budbæreren

Dessverre, og kanskje egentlig også selvsagt, så vil mange prøve seg på å utnytte og misbruke "profet- og predikantrollen" til å herse med andre for å oppnå egen makt eller hva det nå enn er den iboende egoismen kan få en predikant til å få lyst på. Leseteeksten fra Matteus 7 er et tydelig eksempel på at Jesus var fullt ut klar over dette. Misbruk av det gode vil det alltid finnes nok av i denne verden.

Forkynneren må ha integritet, ellers er det ikke mye å høre på. Ja, enda verre, den forkynner som mangler integritet skal en passe seg for - for en slik forkynner kan skade menneskene like mye som det en glupsk ulv kan skade en sau.

Konkrete spørsmål som står på spill

Et spørsmål som opplevdes veldig problematisk i kulturen i tiden rett etter Messias sitt komme var inkarnasjonen. Mange syntes det var drøyt at himmelens Gud hadde kledd seg i kjøtt og blod og enda til lidd på et kors.

På Jeremia sin tid var det en del problemer rundt ekteskapsbrudd (Jer 23,10,14). Hver tid og hver kultur har sine spesielle punkt der budskapet fra Gud skaper ekstra friksjon hos folk flest. Synet på abort og ekteskap er to eksempel der norsk kultur har skaffet seg helt andre meninger enn Gud. Hvis verden står, kan det godt være at friksjonspunktene mellom kulturen og Guds vilje vil være rundt andre spørsmål, men friksjonspunkt vil det alltid være.

Jeremia var ikke populær hos kongen sin, Jesus var ikke populær hos lederne i samfunnet sitt og apotlene var heller ikke populære hos keiseren i Roma. Men de stod oppreist i stormen, for det som teller til slutt er hvor en skal stå i Herrens storm (Jer 23,19).

Andreas Johansson

Stedlig representant for DNI i Haifa.

ncmi.israel.representative@gmail.com